

У рамках виконання теми планується представити навчальні плани, навчальні та робочі програми нормативних і варіативних професійно-орієнтованих дисциплін, їх навчально-методичні комплекси, наскрізні програми педагогічних практик, навчально-методичні посібники, монографії, рекомендації щодо вдосконалення формування художньо-педагогічної культури майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в умовах полікультурного суспільства до Міністерства освіти і науки України, вищих навчальних закладів тощо.

Список використаних джерел

1. Багатокультурність і освіта. Перспективи запровадження засад полікультурності в системі середньої освіти України. Аналітичний огляд та рекомендації / За ред. О. Гриценка. – К. : УЦКД, 2001. – 96 с.
2. Болгаріна В. Культура і полікультурна освіта / В. Болгаріна, І. Лощенова // Шлях освіти. – 2002. – №1. – С. 2–6.
3. Гуренко О. І. Полікультурна освіта в Україні: до сутності поняття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: vuzlib.com/content/view/160/84/

Сухоребрий А. В., магістрант,
Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ СЮЖЕТНОЇ КОМПОЗИЦІЇ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Сюжетна композиція є важливим компонентом навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

У розвитку художнього смаку велику роль відіграють знання в галузі композиції. Без композиції неможливо обійтись навіть у простих малюнках (з натури або за уявою), оскільки завжди необхідно грамотно розмістити зображувані предмети на площині. Композиція необхідна в сюжетних малюнках, які складають важливий розділ програми з образотворчого мистецтва. Оволодіваючи фахом учителя образотворчого мистецтва, студенти вчать малювати, писати і створювати композиції, накопичують матеріал з методики викладання.

Великого значення в навчально-творчій роботі над темою надається розвитку художньої уяви, спостережливості, накопиченню життєвого матеріалу. Щоб усвідомити суть і значення композиції, необхідно уважно вивчати досвід минулого. Знання історії композиції, її аналіз і оцінка дозволяють уникнути помилок у практиці. У студентів на заняттях формуються і виховуються основи розуміння сюжетної композиції, котрі необхідні для творчої діяльності в образотворчому мистецтві. Навчитись композиції не-

можливо до тих пір, поки не навчишся бачити в житті цікаве й важливе, розуміти красу навколишнього світу. Робота над образом пов'язана з розумовою діяльністю людини. І теми картин, і художня уява виникають внаслідок глибокого знання життя [2].

Термін «композиція» – (від лат. *compositio*) – багатозначний. Його семантична структура охоплює різні лексико-семантичні варіанти. Так, у мистецтвознавстві під композицією розуміють, по-перше, творчий процес (компонування), незалежно від виду і жанру; по-друге, результат творчої праці - твір мистецтва; по-третє, науку, теорію творчості; по-четверте, навчальний предмет для студентів мистецьких закладів освіти.

«Композиція» в станковому образотворчому мистецтві має два значення – вузьке і широке. Визначення композиції у вузькому розумінні стосується тих робіт, які виконуються з натури, де художник не змінює положення одного предмета відносно іншого. У цьому випадку композиція — це вміння добре знайти точку і рівень зору, вдало розмістити зображення на форматі, врахувати перспективні й кольорові рішення, виділяючи при цьому основне.

Якщо художник, малюючи з натури предмети або фігури людей, розміщує їх у такому порядку, що не відповідає реальності, «з пам'яті», за уявою, то термін «композиція» слід розглядати і як розміщення зображення на форматі, і як процес складання, і як готовий твір, тобто у широкому аспекті.

Перспективна просторова будова композиції сприяє цілісному, реалістичному втіленню задуму, всебічному розкриттю змісту: графічному, живописному, декоративному тощо. Композиція є творчим аналізом у мистецтві і переконливо показує явища в художніх образах.

Композиція в художньому творі будь-якого виду й жанру — основний складовий елемент, що організовує і зв'язує усі його частини в єдине ціле [2].

Одним із важливих видів станкового живопису є тематичний живопис (побутовий, історичний, батальний, міфологічний). Картини цих жанрів розповідають про життя людей, їх радощі і смутки, досягнення і втрати.

Композиція тематичної картини визначається ідейним задумом. У роботі над композицією не можна виходити із формальних завдань, будувати картину на основі геометричних схем (розміщувати фігури по діагоналі, колу, трикутнику тощо). Доки не знайдена тема, не можна розробляти композицію [1].

Тема вибирає те коло ідей, почуттів і думок, які художник задумав передати в творі. Тема народжується із глибокого знання життєвих явищ, з досвіду. Коли тема знайдена, художник починає кропітку роботу з вивчення історичного, документального, портретного або пейзажного матеріалу. Так народжується сюжет картини. Зображення оживає і перетворюється в художній образ, якщо в картині існує мотивована поведінка персонажів, її стан, пози і жести. Сюжет визначає кількість дійових осіб, їх розміщення, розмір постатей, вибір точки зору та ін. З моменту визначення сюжету починається робота над створенням ескізів композиції. Краще перші ескізи виконувати невеликого розміру.

В ескізі визначаються формат, розмір зображення, у багатьох варіантах ескізів треба досягнути виразності вирішення, правдиво розмістити об'єкти, предмети, згрупувати постаті, знайти змістовний центр. Ескіз буде добрим, якщо зміст читається з першого погляду і основна думка зрозуміла.

У розробці ескізу враховується перспективне вирішення простору. Усе це сприяє цілісному сприйманню глядачем головних і другорядних елементів зображення.

Розробляючи ескіз у кольорі, дуже важливо знайти той колорит, який правдиво характеризує подію, доповнює емоційну дію картини. Не можна випадково і непродумано розфарбовувати об'єкти й постаті. Колорит картини має відповідати тоновим і кольоровим умовам зображення, стану погоди і порі дня. У кінцевому результаті весь кольоровий стрій ескізу повинен бути так організований, щоб виразити освітлення, виявити композиційний центр, доповнити емоційну дію картини.

Переходити до виконання етюдів варто тоді, коли вирішена композиція в ескізі, визначені рух і розміщення персонажів, зрозумілі їх психологічні характеристики, одяг, оточення тощо. Замальовки і етюди до картини обов'язково треба виконувати в тих умовах, у яких буде зображуватись дія. За наявності ескізного та етюдного матеріалу можна перейти до виконання малюнка на картоні за розміром задуманого формату.

Малюнок на картоні - відповідальна стадія роботи. На картоні вирішуються кінцеві питання композиційного розміщення, визначаються місцезнаходження і співвідношення частин, намічаються і промальовуються деталі. У процесі роботи відбувається збір матеріалу для картону, виконуються додаткові малюнки з натури окремих частин і деталей. Не можна починати писати картину, якщо ескіз і картон не розроблені детально [2].

Основне в сюжетній картині - це глибокі і правдиві образи людей. Ніякі живописні тонкощі і композиційні прийоми не зроблять картину виразною, художньою, живою, якщо образи людей будуть підмінені схемами голів і фігур [2].

Етапи створення сюжетної композиції:

1. Ідея і форма. Вираження теми через сюжет. Композиційна зав'язка. Точка зору, ракурс (фас, профіль, проміжні повороти), горизонт, віддалення.
2. Визначення головного й другорядного. Композиційний центр.
3. Визначення формату і розміру. Масштабність і ритм.
4. Перспективно-просторова побудова. Рівновага, симетрія, статика, динаміка, контрасти, нюанси. Лінійна і повітряна перспективи.

Освітлення, малюнок, тон, колорит, техніка.

Підпорядкування всіх композиційних закономірностей і засобів змісту твору.

Ефективність запропонованої методики роботи над сюжетною композицією було підтверджено на заняттях з «Композиції» під час проходження виробничої педагогічної практики на кафедрі образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Список використаних джерел

1. Белічко Ю. В. Палітра століть. Вибрані твори з живопису з музеїв України / Ю. В. Белічко, А. О. Ізотов. – К. : Балтія-Друк, 2006. – 200 с.
2. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник / М. Яремків. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. – 112 с.

Тараненко Ю. П., старший
викладач, Бердянський державний
педагогічний університет
(м. Бердянськ)

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ХОРЕОГРАФІЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Сучасна освіта характеризується глибокими змінами, зумовленими новими підходами до її реформування, що передбачають методологічну переорієнтацію навчально-виховного процесу на розвиток творчої особистості людини, її індивідуальності, здібностей і потенціалу.

Поліфункціональна дієвість хореографічного мистецтва як одного з найпоширеніших засобів художньо-естетичного виховання особистості зумовлює актуальність дослідження. У педагогічному аспекті хореографічне мистецтво розглядається як частина духовної культури, ефективний шлях залучення особистості до соціуму, можливість пізнавальної, соціальної її активності й творчого саморозвитку.

Мета нашого дослідження полягає у висвітленні особливостей розвитку творчої індивідуальності дітей молодшого шкільного віку на хореографічних заняттях засобами танцювальної імпровізації.

Творча індивідуальність нами розглядається як унікальне поєднання творчих якостей і властивостей особистості, яке виявляється у самостійно-оригінальній творчій хореографічній діяльності.

Танцювальна імпровізація – це нове, популярне явище хореографічної культури, яке допомагає творчо реалізуватися людям з різними фізичними і психологічними можливостями, розкриває індивідуальність кожної окремої особистості.

Аналіз психологічних досліджень (Г. Балла, О. Видри, М. Заброцького та інших) щодо вивчення вікових особливостей розвитку дітей молодшого шкільного віку, дозволив визначити характеристики творчої індивідуальності школярів: високу пізнавальну активність, допитливість, прагнення створити нове, самостійність та оригінальність у розв'язанні поставлених завдань, високу швидкість перебігу розумових процесів, схильність до фантазування та творчої інтерпретації.

Експериментальна робота проводилась нами у молодших групах (7–10 років) Народного ансамблю естрадного танцю «Мар'єн» (м. Бердянськ), метою якої було поступове впровадження в зміст хореографічних занять танцювальну імпровізацію.